

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่ต้องมีสติปัญญาและความเพียรซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเกษตรจึงทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในแนวพระราชดำริของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงคิดและตระหนักมาอย่างช้านาน ในด้านทางปฏิบัติจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคม ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการพัฒนาความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกินจนถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลายรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้ การผลิตที่นำมาใช้นั้นจะผลิตตามหลักทฤษฎีใหม่ซึ่งสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการผลิตที่ดีได้ดังนี้

1. การผลิตนั้นมุ่งใช้เป็นอาหารประจำวันของครอบครัวเพื่อให้มีพอเพียงในการบริโภคตลอดปีเพื่อให้เป็นอาหารประจำวันและเพื่อจำหน่าย
2. การผลิตต้องอาศัยปัจจัยในการผลิตซึ่งจะต้องเตรียมให้พร้อม เช่น การเกษตรต้องมีน้ำ การจับให้มีและดูแลแหล่งน้ำจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งการผลิตและประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ
3. ปัจจัยประกอบอื่นๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้การผลิตดำเนินไปด้วยดีและเกิดประโยชน์เชื่อมโยง (Linkage) ที่จะไปเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการผลิต จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งเกษตรกร ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชนเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเศรษฐกิจการค้าและให้ดำเนินกิจการควบคู่ไปด้วยกันได้

ส่วนประการที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาใช้กับชีวิตประจำวันได้ คือ

1. พอมีพอกิน ปลูกพืชสวนครัวไว้กินเองบ้าง ไม้ผลไว้หลังบ้าน 2 – 3 ต้น พอที่จะมีไว้กินเองในครัวเรือนเหลือจึงขายไป
2. พออยู่พอใช้ ทำให้บ้านน่าอยู่ปราศจากสารเคมี กลิ่นเหม็น ใช้แต่ของที่ เป็นธรรมชาติ

(ใช้จุลทรีย์ผสมน้ำอุณพื้นบ้าน จะสะอาดกว่าใช้น้ำยาเคมี) รายจ่ายลดลง สุขภาพจะดีขึ้น (ประหยัดค่ารักษาพยาบาล)

3. พอกพอใจ เราต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณตน ไม่ใคร่อยากใคร่มีเช่นผู้อื่น เพราะจะหลงผิดกับวัตถุ ปัญญาจะไม่เกิด

จะเห็นได้ว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" จะสำเร็จได้ด้วย "ความพอดีของตน" ซึ่งเป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ควรนำมาเป็นหลักในการใช้ชีวิตให้มีความสุขได้

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติในให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตามหลักตัวชี้วัดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 X 2 ได้แก่

1. การลดรายจ่าย เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว ทำปุ๋ยชีวภาพ ผลิตอาหาร เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2. การเพิ่มรายได้ เช่น เลี้ยงปลา เปิดเทศ/ไก่เป็นอาชีพเสริม

3. การประหยัด เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เป็นการสร้างนิสัยการออมให้คนในครอบครัว

4. การเรียนรู้ เช่น การถ่ายทอดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการทำอาหาร เลี้ยงสัตว์ และเข้าร่วมการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานต่างๆ เป็นต้น

5. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นบ้านนำอยู่ การร่วมกันปลูกป่าชุมชน การปลูกต้นไม้เนื่องในวันอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น

6. การเอื้ออารีต่อกัน เช่น การช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาสและคนประสบปัญหา

จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งร้อยละ 80 ของประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนและภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง จังหวัดอุทัยธานีจึงได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการประกอบอาชีพแก้ไขปัญหาความยากจนและภาระหนี้สินอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในการดำเนินงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็ยังไม่แพร่หลายมากนัก ซึ่งมีการดำเนินงานเพียงบางหมู่บ้าน บางตำบลเท่านั้น การเผยแพร่แนวคิดการดำเนินงานสู่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจพอเพียงยังมีน้อยมากทำให้ถ่ายทอดองค์ความรู้และการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่เข้าถึงในทุกหมู่บ้าน การมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่ดี รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านที่หลากหลายจะสามารถถ่ายทอดขยายผลไปในหมู่บ้านต่างๆ ได้ดี

ปัจจุบันรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ของจังหวัดอุทัยธานีมีหลากหลาย ได้แก่

1. สื่อบุคคล เป็นสื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ สื่อบุคคลอื่นในการโน้มน้าวจิตใจซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกร อสม. ฯลฯ
2. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ที่หน่วยงาน องค์กร เป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตและรูปแบบของสิ่งพิมพ์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ฯลฯ
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่ผู้รับสามารถรับได้ทั้งภาพและหรือเสียง มีความคงทน และสามารถนำกลับมาใช้ได้ซ้ำ ได้แก่ วิดีโอนำเสนอ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ
4. สื่อเฉพาะกิจ เป็นสื่อที่องค์กรผลิตขึ้นมาเองหรือเลือกใช้ในงานประชาสัมพันธ์โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ป้ายโปสเตอร์ นิทรรศการ เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ฯลฯ
5. สื่อสมัยใหม่ (Modern Media) เป็นสื่อที่ใช้ในยุคสังคมข่าวสารหรือยุคสารสนเทศ (Information Age) ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้แก่ เว็บไซต์ เว็บบอร์ด ฯลฯ

จากการทบทวนงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องรวมถึงการสุ่มสอบถามรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในเรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีน้อย ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษารูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานีว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งประเมินประสิทธิผลรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้หมู่บ้านต่างๆ รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปวางแผนพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละท้องถิ่นต่อไป

คำถามการวิจัย

รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรในอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำวิถีสื่อประชาสัมพันธ์ เกษตรกรและ

ประชาชนในหมู่บ้านตำบลทองหลาง จำนวน 8 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่

หมู่ 1	หมู่บ้านคลองแห้ง
หมู่ 2	หมู่บ้านสมอทอง
หมู่ 3	หมู่บ้านชะว้า
หมู่ 4	หมู่บ้านโป่งข่อย
หมู่ 5	หมู่บ้านหนองผักแพว
หมู่ 6	หมู่บ้านป่าบัว
หมู่ 7	หมู่บ้านคลองห้วย
หมู่ 8	หมู่บ้านภูเหม็น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี และประสิทธิผลของรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี

3. ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในหมู่บ้านตำบลทองหลาง จำนวน 8 หมู่บ้าน อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการหรือเครื่องมือในการนำข่าวสารที่ต้องการประชาสัมพันธ์กระจายความรู้ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี ในการใช้ความรู้ประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารให้เป็นที่รู้จักทั่วถึงกัน โดยทำการศึกษา 5 สื่อ คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสมัยใหม่

สื่อบุคคล หมายถึง สื่อที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นที่ต้องอาศัยบุคคลเป็นช่องทางในการสื่อสารข่าวสารถึงกันไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่มีการมีตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง เป็นสื่อที่ใช้ติดต่อสื่อสารด้วยภาพและเสียงโดยใช้กระบวนการทางเทคนิคผ่านสื่อเพื่อใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ เช่น ไปสเตอร์ แผ่นพับ จดหมายข่าว เป็นต้น สื่อกิจกรรม สื่ออื่นๆ เช่น หอกระจายข่าว การจัดนิทรรศการ การประกวด

สื่อสมัยใหม่ หมายถึง สื่อที่ใช้สื่อสารในยุคสังคมข่าวสารหรือยุคสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เว็บบอร์ด อีเมล เป็นต้น

ผู้นำวิถีเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง บุคคลที่เป็นต้นแบบในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบด้านนโยบาย แผนงาน โครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประสิทธิผล หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีการนำผลที่เกิดขึ้นนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลของงาน

การเผยแพร่ หมายถึง การกระจายข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ ในการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงให้รู้จักทั่วถึงกัน โดยผ่านสื่อต่างๆ

แนวทาง หมายถึง การดำเนินงานตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ใช้ชีวิตอย่างพอกิน พอใช้ สามารถพึ่งตนเองได้

เกษตรผสมผสาน หมายถึง การผสมผสานระหว่างการปลูกพืชกับการเลี้ยงสัตว์ให้สัมพันธ์ในพื้นที่เดียวกันและให้เกื้อกูลประโยชน์ต่อกัน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

การถ่ายทอด หมายถึง การเผยแพร่ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร (ผู้นำวิถีเศรษฐกิจพอเพียง) ต้นแบบภายในหมู่บ้านสู่คนในชุมชนโดยผ่านวิธีการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดเวทีชาวบ้าน การจัดศูนย์การเรียนรู้ การใช้สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมต่างๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี
2. ทราบถึงประสิทธิผลของรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดอุทัยธานีไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป